

Toelichting concept-factsheet maart 2023

Deze factsheet is opgesteld ten behoeve van de stakeholderbijeenkomst over de actualisatie van de Mariene Strategie deel 1 op dinsdag 11 april, georganiseerd door de ministeries van IenW, LNV en Rijkswaterstaat. Het betreft een conceptversie van de factsheet over descriptor D1 Biodiversiteit - Inktvissen. Zie voor meer informatie over de opzet van de factsheets de leeswijzer die samen met de factsheets verstrekt is.

D1 Biodiversiteit: Inktvissen

Complete factsheet

GMT (Art. 9) De biologische diversiteit wordt behouden. De kwaliteit en het voorkomen van habitats en de verspreiding en dichtheid van soorten zijn in overeenstemming met de heersende fysiografische, geografische en klimatologische omstandigheden. Inktvispopulaties worden niet geschaad door antropogene belastingen, zodat de levensvatbaarheid op de lange termijn is gegarandeerd.			
Indicator (bron)	Drempelwaarde (bron)	Meeteenheid	Beoordeling: gebied, periode (aanpak)
In ontwikkeling			
Beoordeling (Art. 8) Beoordeling is nog niet mogelijk.			
Milieudoelen (Art. 10) p.m.			

Inleiding

Naast zeevogels, zeezoogdieren, vissen en habitats vat de KRM ook inktvissen onder descriptor D1 Biodiversiteit. Over inktvissen is veel minder bekend dan over de eerstgenoemde soorten. In het Nederlandse deel van de Noordzee is van zes soorten bekend dat ze er foerageren en/of paaien (De Bruyne en Van Leeuwen 2013): zeekat (*Sepia officinalis*), dwerginktvis (*Sepiola atlantica*), dwergpijlinktvis (*Alloteuthis subulata*), gewone pijlinktvis (*Loligo vulgaris*), noordse pijlinktvis (*Loligo forbesii*) en grote pijlinktvis (*Todarodes sagittatus*). De octopussen gewone achtarm (*Octopus vulgaris*) en kleine achtarm (*Eledone cirrhosa*) zijn uiterst zeldzaam of inmiddels niet meer voorkomend in de Nederlandse Noordzee.

Inktvissen kunnen impact ondervinden van menselijke activiteiten; zo wordt er gericht op ze gevestigd. In de Noordoost-Atlantische wateren is in de periode 1992-2020 vooral op zeekat (40%) en octopus (31%) gevestigd. De vangsten van zeekat in de Noordzee zijn relatief klein ten opzichte van vangsten in het Kanaal. In 2020 ging het respectievelijk om 397 en 6856 ton. Er wordt aangenomen dat er nagenoeg geen octopussen worden gevestigd in de Noordzee. Visserij op deze dieren vindt met name plaats in Portugese wateren (ICES, 2023).

De beschikbare data lijken er op te wijzen dat er op het niveau van de Noordoost-Atlantische Oceaan een neerwaartse trend is. Inktvissen migreren met het warmer worden van het zeewater door klimaatverandering naar het noorden waardoor er op regionaal niveau, in het Oostelijk kanaal en Zuidelijke Noordzee, juist een toename wordt gesignaleerd. Waarschijnlijk zal daardoor de vangst in onze regio ook toenemen.

Van zee-katten is bekend dat ze paaien in de Zeeuwse Delta. Mogelijk ondervindt deze soort hier hinder van het visserijseizoen op kreeften van eind maart tot 15 juli (De Bruyne en Van Leeuwen,

2013). Mogelijk hebben inktvissen voordeel van de steenbestortingen rond windturbinepalen in de Noordzee, in hoeverre dit het geval is blijft vooralsnog onduidelijk.

Kennishiaten en ontwikkelingen

Voor de KRM gelden drie primaire criteria voor inktvissen: D1C1 Incidentele bijvangst, D1C2 Populatieomvang en D1C3 Demografische kenmerken. Het is nog niet mogelijk om de huidige toestand van inktvissen te beoordelen. Wel heeft Nederland als eerste stap middels een data-analyse onderzocht hoe invulling kan worden gegeven aan het primaire criterium 'D1C2 Populatieomvang inktvissen' (IJntema, 2023). Beschikbare gegevens van de North Sea International Bottom Trawl Survey (NS-IBTS) zijn geanalyseerd, waarbij ook de mogelijkheden voor een beoordelingsystematiek (indicator) zijn nagegaan. Gezien de beperkte kwaliteit van de data is een indicator op basis van vangsten per uur (Catch Per Unit of Effort, CPUE) niet betrouwbaar. Evenmin blijkt een beoordeling op soortniveau geschikt. Reden hiervoor is dat inktvissen pas relatief recent worden geregistreerd en -gerelateerd hieraan - er nog weinig ervaring is met determineren waardoor er een onbekend grote foutmarge bestaat op soortniveau. Om effecten hiervan te minimaliseren kan worden uitgegaan van clustering van soorten tot hogere orde taxa. Vervolgens kan het percentage van vistrekken worden vastgesteld waarin ten minste één individu van het betreffende taxon is gevonden. Voor meer details over de data-analyse wordt verwezen naar (IJntema 2023). Deze systematiek blijkt goed werkbaar en biedt zicht op een potentiële indicator, die - bij voorkeur regionaal - ingezet zou kunnen worden als er meer betrouwbare data zijn verzameld. De verwachting is dat bij de komende actualisatie van de Mariene Strategie deel 1 (2030) er een betrouwbaarder beeld van ontwikkelingen van inktvispopulaties kan worden geschetst.

Toetsing aan de criteria D1C1 Incidentele bijvangst en D1C3 Demografische kenmerken vraagt niet alleen om een gedegen dataset, maar ook om nadere regionale afstemming over hoe deze criteria geïnterpreteerd moeten worden. Zowel bijvangst als demografische kenmerken (bijvoorbeeld grootteverdeling) lijken voor inktvissen minder toepasbaar, omdat de meeste soorten maximaal twee jaar oud worden (Bobowski et al., 2023). Voor criterium D1C3 is grootteverdeling bovendien lastig meetbaar, gezien de grote plasticiteit van de dieren en de variatie in de timing dat eieren uitkomen. Voor criterium D1C1 is nog een vraag hoe om te gaan met de term 'incidentele' bijvangst, omdat op een aantal inktvissen gericht gevist wordt (overigens geldt dit ook voor vissen).

Het is niet bekend of inktvispopulaties in goede of slechte toestand verkeren. Ook is onduidelijk in hoeverre visserij of andere activiteiten invloed hebben op het behoud van inktvissen. Hiervoor is meer inzicht benodigd op leefgebied en verspreiding van de soorten. Dit geldt ook voor andere data deficiënte vissoorten.

Milieudoelen en indicatoren (Art. 10)

p.m.

Referenties

Bobowski, B. T., Power, A. M., Pierce, G. J., Moreno, A., Iriondo, A., Valeiras, J., ... & Oesterwind, D. (2023). Cephalopods, a gap in the European Marine Strategy Framework Directive and their future integration. *Marine Biology*, 170(3), 26.

ICES (2023): Working Group on Cephalopod Fisheries and Life History (WGCEPH; Outputs from 2022 meeting). ICES Scientific Reports. Report. <https://doi.org/10.17895/ices.pub.21976718.v1>

IJntema (2023) Verkennende analyse populatieomvang inktvis soorten. Brieffrapportage WMR.

Bruyne, R. de, Leeuwen, S. van, 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied, Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca).

CONCEPT